

Motion till riksdagen 2018/19:403

av **Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V)**

Stärkt stöd till civilsamhället

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag som grundar sig på utredningen Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13) och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag om att konsekvensutredningar ska göras gällande frågor som rör det civila samhällets organisationer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag om hur det administrativa regelverket för civilsamhällets organisationer kan förenklas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om hur det administrativa stödet till civilsamhällets organisationer ska organiseras och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag i syfte att garantera civilsamhällets organisationers särart i förhållande till konkurrenslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag i syfte att reda ut oklarheterna avseende ideella föreningars ekonomiska verksamhet i förhållande till konsumenträtten och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) i uppdrag att utreda vad som hindrar underrepresenterade grupper delta i det civila samhällets organisationer och tillkännager detta för regeringen.

Civilsamhällets roll i samhällsbygget

För Vänsterpartiet är det en central demokratifråga att lokala organisationer som verkar där människor faktiskt bor, kommer till tals och får möjligheter att påverka förslag som rör dem. Det civila samhällets organisationer bidrar i sin roll som röstbärare till att en

mångfald av idéer och uppfattningar synliggörs och till att intressen och uppfattningar hos olika grupper i befolkningen företräds i offentligheten.

Genom att engagera människor i allt ifrån idrott, miljöfrågor och stödverksamheter för olika grupper bidrar ideella organisationer och föreningar till samhällsnyttan. Medlemmar i de olika föreningarna får en meningsfull fritid samtidigt som sammanhållningen i lokalsamhället stärks.

Makthavare och beslutsfattare på olika nivåer bör enligt vår mening samverka med det civila samhällets organisationer. Genom att involvera människor som berörs på ett tidigt stadium kan beslut som ligger till grund för en hållbar samhällsutveckling fattas.

Vänsterpartiet anser därför att det finns starka skäl till att förbättra och utveckla stödet till det civila samhällets organisationer. Samtidigt vill vi betona vikten av att kommuner, regioner och stat inte lämnar över det ansvar och de uppgifter som ligger inom ramen för en stark offentlig välfärd till frivilliga krafter.

Palett för ett stärkt civilsamhälle

Regeringen gav 2014 en särskild utredare i uppgift att undersöka möjligheterna att på olika sätt underlätta för det civila samhällets organisationer att bedriva sin verksamhet. Utredningen Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13) presenterades 2016. Utredningens målsättning har varit att bidra till att stärka det civila samhället. En viktig utgångspunkt har varit att frihetsgraden hos det civila samhällets organisationer ska öka och att deras särart ska bevaras. Vänsterpartiet har inte tagit ställning till alla förslag i detalj ännu men vi kan konstatera att mycket är i linje med Vänsterpartiets politik.

Regeringen har istället för att lägga en proposition med utredningen som utgångspunkt, valt att presentera skrivelsen En politik för engagemang – långsiktighet och oberoende för civilsamhället (skr. 2017/18:246). Enligt regeringen utgår skrivelsen delvis från utredningen Palett för ett stärkt civilsamhälle (SOU 2016:13). Den aktuella skrivelsen innehåller dock i princip bara en uppräkningslista av de åtgärder som regeringen vidtagit under mandatperioden 2014–2018 i syfte att ge mer långsiktiga och stabila villkor för det civila samhället. Vänsterpartiet anser att de genomförda åtgärderna är vällovliga men långt ifrån tillräckliga. Det är även svårt att lägga motion på en skrivelse som saknar konkreta förslag varför vi istället lägger fram en motion under allmänna motionstiden. Vi vill även poängtera att det är beklagligt att regeringen valt att behandla en gedigen utredning i en dylik skrivelse istället för i en proposition med konkreta förslag för riksdagen att ta ställning till.

Regeringen bör därför återkomma med förslag som grundar sig på utredningen Palett för ett stärkt civilsamhälle. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Här nedan följer i väntan på regeringens proposition några konkreta förslag som Vänsterpartiet redan nu anser bör genomföras för att stärka civilsamhällets organisationer.

Det civila samhällets särart kräver konsekvensutredningar

I utredningen Palett för ett stärkt civilsamhälle konstateras att civilsamhällets organisationer upplever att de ibland drabbas av regelverk som inte är anpassade efter det civila samhällets förutsättningar. Riksidrottsförbundet skriver i sitt intressepolitiska

program att en rad myndigheter under de senaste åren har likställt ideella föreningar med företag i sina beslut. Utredningen föreslår att konsekvenserna för det civila samhällets organisationer ska analyseras under ett tidigt skede när det gäller frågor inom i stort sett alla samhällsområden. Vänsterpartiet delar utredningens uppfattning om behovet av sådana analyser. På så sätt kan ytterligare svårigheter när det gäller regeltillämpning för civilsamhällets organisationer förebyggas och förhoppningsvis undvikas. I utredningen föreslås att det införs ett krav i 15 § kommittéförordningen (1998:1474) på att om förslagen i ett betänkande har betydelse för villkoren för det civila samhällets organisationer så ska konsekvenserna för dem redovisas i betänkandet. Vidare föreslås att det införs ett krav i förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning om att förvaltningsmyndigheter ska konsekvensutreda vilka effekter nya eller ändrade regler får för civilsamhällets organisationer.

Regeringen bör därför återkomma med förslag om att konsekvensutredningar ska göras gällande frågor som rör det civila samhällets organisationer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Förenklade regler för administration

Företrädare för det civila samhället har själva framfört att det saknas behov av en särskild reglering (i form av en lag om ideella föreningar) i utredningen Palett för ett stärkt civilsamhälle. Vänsterpartiet instämmer i att det är viktigt att värna föreningslivets självständighet. Däremot kan det finnas anledning att förenkla administrationen för ideella organisationer som ofta sköts av oavlönade personer på fritiden. Bland annat Riksidrottsförbundet har lyft att det är orimligt att samma krav ställs på ideella kassörer i mindre idrottsföreningar som på professionella ekonomer. Vidare menar Riksidrottsförbundet att betungande administration är en bidragande orsak till problem med att rekrytera ledare som är villiga att ta på sig styrelseuppdrag i allmänhet och uppdraget som kassör i synnerhet. Många organisationer beskriver en ökad administrativ börda och svårtillgängliga regler. De menar framförallt att kraven på bidragsansökningar och redovisningar ökat. I Palett för ett stärkt civilsamhälle lyfts fram att det gjorts insatser för att förenkla regelverket och minska administrativa krav när det gäller företag men inte för ideella organisationer. Vänsterpartiet anser i likhet med utredningen att det finns anledning att se över hur administrationen för ideella föreningar kan förenklas.

Regeringen bör därför återkomma med förslag om hur det administrativa regelverket för civilsamhällets organisationer kan förenklas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Administrativt stöd

Utredningen Palett för ett stärkt civilsamhälle konstaterar att många av civilsamhällets organisationer har behov av lättillgängligt administrativt stöd när det gäller exempelvis bildandet av en organisation, ansökan om offentliga bidrag och vid anställning av personal. Många organisationer driver verksamhet lokalt och för dem är det stöd kommunen erbjuder väsentligt. Dock visar utredningens undersökningar att det finns stora variationer när det gäller omfattningen på kommunernas information och stöd till civilsamhället. Utredningen gör bedömningen att det behövs någon form av samordning av befintlig information och befintligt stöd och att detta även kan behöva kompletteras.

En sådan samordning kan bidra till att underlätta för alla de människor som på sin fritid sköter en organisations administration. Det underlättar också för fristående organisationer som inte är knutna till någon riks- eller paraplyorganisation.

Vänsterpartiet delar utredningens bedömning av att civilsamhällets organisationer behöver ett sammanhållet administrativt stöd. I utredningen föreslås bl.a. att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) får i uppdrag att, tillsammans med andra myndigheter i det s.k. myndighetsnätverket, utveckla och samordna strukturen på den information som statliga myndigheter riktar till civilsamhället på sina webbsidor. Vidare föreslås att MUCF tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och civilsamhället får i uppdrag att ta fram en webbaserad guide med vanliga frågor och information om olika finansieringsformer, exempelvis EU-fonder. Utredningen drar också slutsatsen att det behövs ett lokalt och praktiskt inriktat stöd och föreslår därför att kommunerna bör underlätta för civilsamhället genom att inrätta gemensamma kontaktpunkter med en guidande och stödjande funktion för organisationerna.

Regeringen bör återkomma med förslag om hur det administrativa stödet till civilsamhällets organisationer ska organiseras. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Ideella föreningar och konkurrensrätten

Riksidrottsförbundet lyfter i sitt intressepolitiska program det faktum att EU-domstolen slagit fast att idrottens särart inte utgör grund för något absolut undantag från tillämpning av EU-rätten. Det innebär att de konkurrensrättsliga reglerna kan tillämpas inom idrotten. Sammantaget med ett lågt krav för att en verksamhet i konkurrensrättslig bemärkelse ska bedömas som ekonomisk verksamhet är detta mycket problematiskt. Utredningen Palett för ett stärkt civilsamhälle uppmärksammar också frågan och gör bedömningen att det finns behov av att hitta en balans mellan respekten för de EU-rättsliga principerna och idrottens särart. Därför finns det enligt utredningen skäl för regeringen att verka för ett klagande av det EU-rättsliga läget i frågan. Vänsterpartiet anser att ideella föreningars verksamhet inte ska omfattas av konkurrenslagstiftningen.

Regeringen bör därför återkomma med förslag i syfte att garantera civilsamhällets organisationers särart i förhållande till konkurrenslagstiftningen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Ideella föreningar och konsumenträtten

Utredningen Palett för ett stärkt civilsamhälle konstaterar att det förekommer att ideella föreningar bedöms vara näringsidkare då en tvist uppstår mellan en medlem och föreningen angående köp av en vara eller en tjänst. I konsumenträttslig mening kan ideella föreningar vara att betrakta som näringsidkare när dessa bedriver ekonomisk verksamhet. Enligt utredningen är det vanligt att ideella föreningar missbedömer om konsumenträttsliga regler är tillämpliga eller ej. Därför föreslår utredningen att Konsumentverket får i uppdrag att utarbeta en exempelsamling som beskriver vilka typer av näringsverksamhet som faller under konsumentlagstiftningen och vilka typer av näringsverksamhet som inte gör det. Vänsterpartiet håller med om att det vore bra att reda ut de oklarheter som finns på området. Ideella föreningar har såsom beskrivits ovan

ofta begränsade resurser för administration. Då arbetet sköts ideellt av oavlönade personer är det svårt att ställa krav på att föreningen ska besitta särskilda kunskaper om när konsumenträttsliga lagar gäller och hur de ska tillämpas.

Regeringen bör därför återkomma med förslag i syfte att reda ut oklarheterna avseende ideella föreningars ekonomiska verksamhet i förhållande till konsumenträtten. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Trösklar för engagemang i civilsamhällets organisationer

Utredningen Palett för ett stärkt civilsamhälle föreslår att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) får ett par uppdrag som syftar till att öka mångfalden i civilsamhällets organisationer. Bland annat föreslås att MUCF får i uppdrag att utreda vad som hindrar underrepresenterade gruppernas deltagande i det civila samhällets organisationer. Detta underlag kan sedan ligga till grund för civilsamhällets organisationer i arbetet med att engagera människor i deras verksamhet. För Vänsterpartiet är det en avgörande demokrati- och tillgänglighetsfråga att alla som vill har möjlighet att engagera sig och delta i ideella organisationer. Att delta i ideellt arbete eller aktiviteter i civilsamhällets organisationer bidrar till att stärka sammanhållningen mellan människor från olika delar av samhället. Tyvärr finns det en mängd trösklar som gör att människor stängs ute. Det kan handla om allt från ekonomiska hinder i form av avgifter för medlemskap, nödvändig utrustning osv. till interna strukturer som omedvetet diskriminerar vissa grupper av människor. Dessa hinder för människors engagemang och deltagande i det civila samhällets organisationer bör i möjligast mån undanröjas.

Regeringen bör därför ge Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) i uppdrag att utreda vad som hindrar underrepresenterade gruppernas deltagande i det civila samhällets organisationer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vasiliki Tsouplaki (V)

Momodou Malcolm Jallow (V)

Karin Rågsjö (V)

Jon Thorbjörnson (V)

Linda Westerlund Snecker (V)

Maj Karlsson (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Jessica Thunander (V)

Jessica Wetterling (V)